94. številka. Ljubljana, petek 25. aprila. XII. leto, 1879.

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejeman za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 50 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejeman za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.
Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.
Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Národnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Adresa kranjskega deželnega odbora.

Veselje in upanje sta prešinila vse dežele širnega cesarstva, ko je pred pet in dvajsetimi leti sveto-srčna zaveza s prestola avstrijskega poleg sreče Vladarja in Vladarice oznanjala in obetala tudi blagoslov Njima verno udanih narodov.

A zopet sedaj, o slavnostni srebrni dobi jedne četrtnice stoletja, so se zbrali poslanci vseh dežel Avstrijsko Ogerske okolo Najvišjega prestola, polni iskrene hvaležnosti za bogate darove, s katerimi je mili Bog blagoslovil prevzišeni zakon, z najgorkejšimi voščili in željami, — ozir v daljnost pa jim kaže, da, kakor so se izpolnovale nade naše doslé, bodo se izpolnovale tudi v prihodnje.

Naj dovolite Vaši Veličanstvi tudi prepokorno udanim zastopnikom vojvodstva Kranjskega, da se z izrazom ljubezni in z globokim spoštovanjem udeležujejo te svečanosti; — naj dovolite Vaši Veličanstvi, da razodevamo pri tej priliki preponižno zagotovilo, kako se od nekdaj zvesta Kranjska dežela v ljubezni spominja cesarske milosti, katera je v vrsti avstrijskih narodov zagotovila tudi nji samovlastno delovanje, spominjajoč se tudi nebrojnih darov, ki so pritekali tudi nam Kranjcem iz studenca milosti deželnega Očeta in deželne Matere.

Naj dovolite Vaši Veličanstvi, da še posebno o tej svečanostni priliki preveselo vzvišena čuvstva neomahljive zvestobe in udanosti Kranjske in vseh njenih deželjanov, katera gojé za posvečeni osobi Vaših Veličanstev, kakor tudi za Najvišjo rodbino in dinastijo, z nova izrekamo.

Blagoslov božji naj se razliva nad Vaši Veličanstvi in naj se uslišijo naše tople molitve in prisrčne želje, da bi še mnogo mnogo let neskaljeno cvetela sreča Prevzišenemu zakonu; — da se pod žezlom Vašega cesarskega in kraljevega Veličanstva v Najvišjej prislovici potrdi: kako v modrosti in veliko dušnosti, v ljubezni in milosti Vaših Veličanstev, združenim z zvestobo in navdušene udanosti polno požrtvovalnostjo avstrijskih ljudstev naša skupna domovina raste in napreduje v blagostanju in kreposti!

Nove cesarjeve ustanove.

Uradni list poroča denes nov velikodušen čin cesarjev.

Njegovo veličanstvo cesar je po povodu praznovanja svoje srebrne poroke iz svojega lastnega premoženja ustanovil štirideset dijaških ustanov ali štipendij po tristo goldinarjev v zlatu za ubožne in vredne slušatelje jedne izmej fakultet na vseučiliščih avstro-ogerske monarhije, dalje dvajset ustanov ali prostih prostorov v zavodih za izrejo oficirskih hčerá in deset prostih prostorov v vojaškem sirotišči v Tischaui.

Izmej dijaških štipendij, ki se bode zvale „Franc Josip-Elisabetine zlate štipendije“, spadalo jih bode sedem za dunajsko, sedem za peštansko, pet ze praško, po tri pa za graško, insbruško, krakovsko, lvovsko, černoviško, koločsko in zagrebško vseučilišče.

Reforme pri šolstvu.

[Izv. dopis.]

Slehern domoljub, kateri vsem svojim sorojakom in vsem svojim sodržavljanom potrebne omike želi, odobraval je, da se je v poslednjih letih nekaj za večje ljudsko izobraženje storilo. Nove šolske postave so k temu izpodbujale razne faktore v našem državnem životu. Ali kakor je pri nas v mnogih strokah le preveč drage teorije, pa premalo praktične izkušenosti, preveč novih postav, ukazov in pravil, pa premalo modrosti pri izpeljavi starih dobrih zakonov; tako velja to posebno pri šolstvu, kjer se je vsled prenagljenja marsikaj ustvarilo, kar se držati ne more, prvič zato ne, ker manjka državi potrebnega denarja, in drugič radi tega ne, ker avstrijsko ljudstvo na svojej sedanjej stopinji omike in blagostanja za nekatere sedanje naprave še zrelo nij. Pri novem šolstvu so se po mojem mnenji sledeči pregreški naredili: Ustvarilo se je nekaj nepotrebnih ženskih učiteljišč in morebiti bi se bilo tudi izobraževanje moških učnih močij lehko praktičneje uravnavalo. Poglejmo samo v svojej ožjej domovini okrog. 5 – 10 let je, odkar so bila ženska učiteljišča ustanovljena v Gradcu, Celovcu, Ljubljani in Gorici, katera stanejo neizmerne svote, zlasti celovška moška in ženska preparandija, za katero se je posebno lepo poslopje postavilo. V teh malo letih izišlo je iz teh šol toliko učiteljic uže, da bode njih število morebiti za 20 let zadostovalo, kajti uže zdaj ne vedó kam ž njimi, posebno s celovškimi in graškimi kandidatkami ne, kajti te „nežne“ gospodičine so samo za rabo po mestih in trgih; za na kmete, v gorate kraje pa nijso, kjer bi pa moških učiteljev jako treba. Ako bi bili merodajni šolski možje malo praktični, razvideti bi bili morali uže naprej, da vsakej deželi ženskega učiteljišča treba nij, da bi na pril. za vse slovenske pokrajine jeden edini taki zavod v

Listek.

Peter Kozler. †

(Konec.)

Ko leta 1860. napoči spet ustavna doba, Kozler na novo zahteva od policijskega ministerstva, da naj prepoved njegovega zemljevida prekliče. Zdaj z vspehom! Policijsko ministerstvo je dovolilo, da se izroči Kozlerju zasežena plošča, toda, ko hoče Kozler „Zemljevid“ na svitlo dati, ukaže c. kr. policijski vodja ljubljanski g. Strohbach uže natisnene zemljevide na novo — konfiscirati! Stoprav na Kozlerjev ugovor izreče c. kr. policijsko ministerstvo z razpisom dné 8. junija 1861., da sme Kozler svoj „Zemljevid“ na svitlo dati in brez zadržka prodajati. Tako so mogle l. 1861. dné 19. julija „Novice“ XIX. 203. poročati Slovencem: „Gosp. P. Kozlerjev „Zemljevid“ je . . . z dopuščenjem sl. policijnega ministerstva po dolgih zaprekah iz groba vstal.“ V „Novicah“ l. 1861., str. 244. g. M. (Cigale) opisuje na kratko usodo prvega izdavanja. „Novice“ l. 1864. str. 310., naposled priporočajo slovenskemu občinstvu drugo izdavanje tega tedaj po prvotnej plošči natisnenega, a pomnoženega in popravljenega zemljevida. Kakor s prvim izdanjem „Narodopis“, tako je bil z drugim izdanjem združen „Imenik mest, trgov in krajev zapopadenih v zemljevidu Slovenske Dežele, kakor priloga istega. Na svitlo dal in založil Peter Kozler. Na Dunaji. Tiskom Jermenskega samostana 1864.“ V osmerki 31 stranij.

„Tandem aliquando!“ mogel je l. 1864. vzkliknuti Peter Kozler, ko je po dolgem šestnajstletnem trudu in naporu podal Slovencem svoj „Zemljevid“. Koliko dela, koliko sitnosti, koliko novcev ga je stal! Za vse to ga je vsaj nekoliko odškodovalo redko priznavanje in odlikovanje jednega prvih znanstvenih zavodov na svetu. Slavno „Imperatorskoje ruskoje geografičeskoje obštestvo“ v Sanktpeterburgu izvolilo je 22. sušca l. 1866. Petra Kozlerja za svojega „člana sotrudnika.“ A tudi slovenski svet bil je Kozlerju hvaležen, kajti priznavati se mora, da njegov „Zemljevid“ je tudi v narodnem in političnem oziru imeniten, in da je popolnoma dosegel namen, katerega doseči je Kozler nameraval uže l. 1848.

A Kozlerjev „Zemljevid“ je v slovenskem slovstvu poleg svoje zanimive zgodovine in poleg svoje absolutne znanostne vrednosti tudi za tegadelj imeniten, ker je izdatno pomógel, da se je število „Matičinih“ družabnikov takoj o nje početku hitro pomnožilo in povzdignilo. Ker namreč „Matica“ prvo leto nij mogla nobedne posebne knjige dati na svitlo, obljubil je P. Kozler, da jej hoče blagodušno pokloniti toliko iztisov svojega zemljevida, kolikor bode imela prvo leto družabnikov. In res jej radodarno izroči 707 zemljevidov in 470 krajevnih imenikov, kar je imelo blizu 1000 gld. vrednosti. Pozneje jej je brez vsega odškodovanja

Ljubljani — bolj slovensk — zadostoval. — Gledé izobraževanje učiteljev se mi pa praktična misel necega šolskega nadzornika neizmerno dopada. Ta se je izrazil, da učiteljišč, preparandij nij treba. To se sicer čudno vidi na prvi pogled, ali kdor globlje stvar premisli, bode temu pritrdil. Kaj se učé po prepanradijah? Isto, kar po srednjih šolah, osobito po realkah. Tu se ti učé po vsem isti predmeti samo pedagogike, metodike ne. Predlagal je torej omenjeni praktični šolnik, naj se nastavi na srednjih šolah še učitelj za pedagogiko in metodiko, naj se tisti dijaki, kateri bi radi ljudski učitelji postali, učé še teh poslednjih predmetov in še godbe, pa se na enej sami srednjej šoli v 6 – 8 letih za ljudsko učiteljevanje popolnem izobražijo. Koliko bi to državo stalo? K večjemu 2000 gold. na leto za posamezno deželo. Zdaj pa stane eno samo moško učiteljišče kach 20.000 do 30.000 gld. na leto! — Veliko denarja se je utaknilo v šolska poslopja, država, dežele in občine so sem ter tja prav z velikih luksusom je zidale. Ravnati so se hotele šolske občine po ministerijalnem ukazu od 19. jul. 1875, ki predpisuje stavbo šolskih poslopij. Nekatere občine so se pa s takim zidanjem močno zadolžile, zato je izdal isti naučni minister lani nasprotni ukaz, po katerem za šole nij ravno treba novih stavb, zadostuje tudi, da se druge hiše za šolo predelajo, ali da se lesene zidajo itd. — Bolje bi bilo da bi se uže prvikrat v tej zadevi nobeden ukaz izdal ne bil. Stavljenje javnih poslopij naj se avtonomnim občinam prepusti v svobodno ravnanje. Čim premožnejša je, čim več drži na šolo, na dobri okus, tim lepšo zgrado si bode postavila.

Najnovejši ukaz naučnega ministra (od 25. marca) pa je tak, da se priporočujejo olajšanja v zadevi šolskega obiskanja. A ljudstvo si to tudi samo olajša, vsaj kmet iz lastnega nagiba otroka v šolo ne pošlje, kadar ga doma potrebuje.

V zadevi šolskega pohoda naj bi se samo to šolskim gosposkam priporočilo, da bi kazni zastran zamud brez silne potrebe ne nalagali. V obče je pri najnovejšem šolstvu kljubu obilnemu urejevanju še mnogo neurejenega. Zlasti se mi to ne vidi na pravem mestu, da se nove šole postaviti hočejo v takih revnih, malih občinah, katere še cerkve in farovža vzderževati ne morejo, in kjer bi duhovnik lehko šolo opravljal vsaj druzega dela mej tednom itak néma. Poznam več revnih občin v goratih krajih, kjer ima duhoven silno slabo plačo, kjer farani, sami veliki reveži, še farovža in cerkve popravljati ne morejo. Od teh ljudi se zdaj teško še stavljenje nove šole terja. Farovž naj se popravi, v njem naj se priredi šolska izba, duhovniku naj se plača zboljša in za to naj se pa njemu izroči šolsko podučevanje. Časa ima za to obilo, in izobražen bode za „abece“ tudi dovolj.

Otrôk itak ne bode nikdar imel mnogo v šoli; kajti po zimi ne bodo mogli prihajati zavoljo obilega snega, po leti pa zavoljo paše ne. Razen tega so pa vse hiše jako oddaljene od šole. In vendar se v tem kraju uže 10 let šola na papirji zida, vendar je ta šola na papirju vsled obilnih komisijonov in planov morebiti uže kacih 300—400 gld. stala. —

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 24. aprila.

Nad vse drugo v notranjej politiki zanimlje vse kroge *cesarjeva slavnost.* Telegram poroča z Dunaja, da je cesar sprejel včeraj deputacije češkega, gališkega, spodnjeavstrijskega, moravskega, štajerskega, šlezijskega in tirolskega plemstva. — Na čestitanje trgovinskih zbornic je cesar željo izrekel, naj skupno delovanje male in velike industrije óna upanja izpolni, ki jih zbornice gojé. — Bosenskej deputaciji je rekel: Veseli me, poslance iz Bosne zopet tu videti, in zahvaljujemo se za čestitanje; prepričan, da je iskreno in srčno, vidim v njem dokaz, da bosenski narod izpoznava očetovske namere, ki jih za njegovo blagost gojim. Z božjo pomočjo upam vašej deželi trajen mir dati, in tako trdno podlogo za srečno bodočnost in ugoden razvoj Bosne narediti. Pri tem zidam na podporo prebivalstva, kateremu sva jaz in cesarica iz celega srca naklonjena.

Uradna „Wiener Ztg“ priobčuje 23. aprila pomiloščenje 377 obsojencev, mej temi jih je 48 zarad razžaljenja Nj. Vel.

Dunajsko mesto je okinčano, ulice polne ljudstva.

Ministerski svèt, ki je bil 22. t. m. pod predsedstvom grofa Andrassyja je trajal pet ur. Govorilo se je o trgovinskej zvezi s Srbijo in o uredbi cola za Bosno. Glede bosenske uprave še nij nič sklenenega.

Umrl je 22. t. m. baron *Kellersperg* v Gradci. Pokojnik je bil prej namestnik na Češkem, po padci Hohenwartovem ministerski kandidat, a nij postal minister, ker se nij hotel udati magjarskim terjatvam. Še lani je v državnem zboru bil prav moško oglasil se zoper nagodbo z Ogersko in za Čehe. Škoda, da tak dober Avstrijan umrje zdaj, ko je podobnih najbolj treba.

Vnanje države.

Konvencija zarad *Novega pazara* je baje vendar enkrat res uže sklenena. Pogodba je taka, da smeti Avstrija in porta garnizone imeti v Novem pazaru. Kakšen praktičen pomen bode to imelo, to moramo pa še čakati.

Iz *Cetinja* se poroča, da je tja prišel srbski poslanik Andjelković, ki je črnogorskemu knezu prinesel pismo srbskega kneza Milana in Takovski križ. Črnogorski knez je pri tej priliki zopet živo naglasil slogo in solidarnost Črnegore in Srbije.

Iz *Carigrada* telegrafirajo da je projekt o reformah, kakor jih berlinski dogovor nalaga Turčiji, uže doposvetovan in da bode proglašen prej ko Aleko-paša Bogorides svoje vladno načelništvo v Rumeliji nastopi. Mandat evropske komisije v vzhodnjej Rumeliji se bode za jedno leto podaljšal. Sicer pa bodo bolgarske milice red vzdržavale in Aleko paša ima le pravico turško vojsko na pomoč klicati. Turčija se za jedno leto odpove pravice Balkan zasesti.

Iz južne *Afrike* poročajo Angleži enkrat o nekej svojej zmagi. V nekej bitvi 2. t. m. da je bilo 1200 Zuluvov ubitih. Kapitan Wood pa da je 2200 goved, 240 konj in 3000 ovác priplenil. — Podobne telegrame smo brali včasi iz Hercegovine ali pa iz Carigrada, pa se po navadi nijso obistinili. Svetovna vlast Anglija pa poroča svetu o plenu nekaj repov govedine in bravine!

Drug telegram iz Londona pa poroča nekaj več: Dné 3. aprila je 11.000 Zuluvov prijelo Chelmsforda. Boj je trajal pol ure. Zului so bili tepeni 471 jih je ležalo okolo utrdeb. Dabulmanzi, zmagovalec na Isanduli, jih je vodil. Dné 4. aprila je Chelmsford razobsadil Ekowe. Angleži so izgubili v obeh bitvah 220 mož, Zului 2500.

Dopisi.

Iz Notranjskega 20. aprila. [Izv. dopis.] V resnici človek ne zna, ali sanja ali je pa le vendar resnica, ko opazuje vedenje nekaterih naših učiteljev, kateri svojo barvo kakor kameleon spreminjajo, ter so vse, kar kdo hoče, samo to ne, kar bi morali v resnici biti. Za uzor bi morali celemu narodu služiti, kako je treba svoj narod ljubiti, kako slogo in jedinost spoštovati, kako se vedno in pri vsakej priliki možato ter značajno obnašati. Ponosni bi morali biti na svoj narod in na to, da so sinovje majke Slave, kakor so drugod njih slavjanski gg. kolegi. Ali ti se od poslednjih jako razločujejo, kajti pripravljeni so vedno na migljaj ali na kako obljubo, da kaj „več“ postanejo, izdati svoj narod. Niti svojim továrišem ne

---

samo izza svoje redke požrtvovalnosti poklonil tudi ploščo „Zemljevidovo“, katera je njega stala več tisoč goldinarjev, tako, da je sedaj „Matica Slovenska“ njé lastnica in da ima samo ona pravico „Zemljevid“ tiskati in na svitlo dajati. Tretjič je bil zemljevid natisnen l. 1871.

Risal in v med urezal je „Zemljevid“ znani medorezec A. Knorr iz c. kr. vojnega geografiškega zavoda, tiskal ga je F. Kargl na Dunaji.

Izmej krajših spisov Kozlerjevih omenjam konečno še njegovo „Potovanje po okrajinah slovenskega naroda“, natisneno v Bleiweisovem „Koledarčku“ za l. 1856. Ta spis je ulomek obširnejšega rokopisa, kajti Kozler je hotel spisati natančen „Narodopis slovenski“, nabral je zanj uže mnogo gradiva, a te svoje goreče želje, katero je v svojem srcu gojil toliko let, pozneje, žal! nij utegnil dovršiti.

VI.

Notar v Sežani bil je Kozler od l. 1857. do l. 1863.; a po smrti svojega očeta l. 1864 prevzel je njegovo veliko trgovino na Dunaji, kjer je bival dve leti; stanoval je v Knaflovej hiši, da-si je imel pri „Weissgerberjih“ svojo hišo. Tudi zdaj je občeval sè svojimi starimi prijatelji s prof. Miklošičem, Cigaletom in dr. Župančičem. Vendar se v tem velikem mestu nij mogel prav udomačiti in želel si je vedno povrniti se na Slovensko. Ta želja se mu izpolni, ko l. 1866. sè svojima bratoma in sè svojo sestro, kupivši Pagliaruzzijev grad poleg Šiške, osnuje veliko pivovarno bratov Kozlerjev, jeden največjih industrijalnih zavodov slovenske zemlje. Pivovarni vodja in zastopnik bil je Peter Kozler. Razven tega udeleževal se je tudi drugih velikih obrtnih, poljedelskih in industrijalnih zavodov na Slovenskem. Bil je član konsorcija za zidanje gorenjske železnice, soosnovalec rudniškega društva v Trebovljah na Štajerskem in kranjske stavbne družbe v Ljubljani, upravni svètnik in podpredsednik kranjske eskomptne banke, jeden prvih delničarjev „Narodne tiskarne“ in — (škoda!) — tudi banke „Slovenije“. Uže mnogo let poprej družabnik c. kr. poljedelske družbe kranjske, bil jej je zadnja leta tudi podpredsednik. Kakor je prejšnja leta rad podpiral kranjska deželna društva, n. pr. muzej in zgodovinsko društvo in vsa narodna podjetja, tako je bil osobito „Matici Slovenskej“, katerej je bil od druzega občnega zbora odbornik in od leta 1869 celó podpredsednik, jeden prvih in največjih dobrotnikov. Poleg tega, da jej je prejšnja leta poklonil več sto iztisov svojega „Zemljevida“ in celo njega ploščo in last, podaril jej je meseca listopada leta 1878. več zabojev svojih knjig in rokopisov, mej katerimi se nahaja tudi popolna zbirka sedaj uže jako redkih nemških in slovenskih tiskopisov iz razburjenega leta 1848.,

prizanesejo; gorjé ónemu, ki se „predrzne“ še toliko značajen kazati se, da ljubi svoj narod, kar je čisto naravno in pošteno, ter da neče se klanjati in klečeplaziti okrog malikov imenitnega „zwergvereina“. Na tacega se zaganjajo od vseh stranij, kakor ptiči na čuka, ter mu grozé, in vsako priliko porabijo, da mu, ako le mogoče škodujejo kolikor se le da. Pač lepo kolegijalno življenje je tu mej temi gospodi. Slednji stan je mej soboj, kar le mogoče složen, ter se član mej članom podpirajo, in pri vsakej priliki jeden druzega iskreno brani. Mej temi je pa ovaduštvo, maščevanje in špicljanje na dnevnem redu.

Mirno in složno smo tukaj živeli, dokler nijso nekateri gg. učitelji pričeli sovraštva in nesloge sejati s tem, da so osnovali gori omenjeno, ne jako potrebno švabsko društvo. Ko je bilo to izgotovljeno, pričelo se je sejati neslogo in sovraštvo na vsakojaki način, in to mej učitelji kakor tudi mej narodom. Res je, da nekateri teh pritlikovcev se predrznejo trditi, ka je morda, pa to le morda, bolj „Slavjan“ kakor marsikateri „razupiti“ narodnjak. Pa, da je rojen Slavjan, mu rad pritrdim, verujem, vsaj so vsi kot ti rojeni, in mej temi živé, torej to uže naši vrabci na strehi vedó. Vprašanje je pa, če so narodni, ter ako ljubijo svoj narod in njega jezik, kar pa ne kažejo sè svojim čudnim obnašanjem. S temi praznimi frazami se pač ne damo slepiti, mi se predobro poznamo. Kaj je to lepo, da g. Thuma šunta, ter špiclja proti narodnim, in to značajnim gg. učiteljem, na katere smo ponosni in jih spoštujemo zaradi njih moškega vedenja. Da nijso puhloglavci, tudi dobro vemo, kajti ako bi to bili, potem bi jim gospoda Thuma in Vodopivec pač lehko škodovala, ter jih s pota spravila, kar je teh dveh največja skrb in trud, a to ne gre zaradi tega tako lehko, ker mej malo narodnimi gg. učitelji je več takih, ki bi bili bolj sposobni za okrajnega šolskega nadzornika kakor je g. Thuma ali pa kakor bi bil njega suflêr, g. Vodopivec.

Kakšne nasledke bo pa imelo to špicljanje? To je lehko razvidno. Dobri in nadepolni gg. učitelji nas bodo začeli zapuščati, ter šli bodo v sosednje nam dežele boljše in mirnejše službe si iskat, kjer bodo dobro sprejeti, kar nas predobro skušnja minolih let uči. In komu bode to v korist? Nam deželanom gotovo ne! H. . . o.

Iz Zagreba 21. aprila [Izv. dopis.] Ko so dné 14. t. m. prinesle tukajšne novine imena odlikovanih, od bana počemši do pandura, za zasluge stečene prigodom okupacije Bosne in repatriiranje beguncev, se je vsakedo, prečitavši to listino nehote vprašal: „a Guteša?“ — Ves narod bosenski spoštuje v tukajšnjem trgovcu Iliji Guteši največjega dobrotnika pribegle raje, in vsako dete v Zagrebu vé, kako je Guteša hranil in oblačil na Markovem trgu gladne in gole sirote, pa kadar je nevolja do vrhunca dospela, rekli so Bošnjaci: „Ako Ilija nepomore, neče ni Bog“. — Kar je storil Guteša pribeglej raji, ne da se naplačati, to je res, in kar je on storil, je storil iz čiste ljubezni do srodnega naroda in iz človečnosti, ter ljubezen in spoštovanje celega naroda bosenskega mu je obilna nagrada v žrtve, katere je doprinašal neprestano in neutrudljivo tečajem treh let . . .

Ljubljana dné 23. aprila zvečer.

Slavni dan svatbene petindajsetletnice našega cesarja in cesarice je Ljubljana praznovala na predvečer sijajno. Nij bilo treba ukazov iz uradov niti ne prigovarjanj od nobedne strani, vsakdo se je čutil uže ob sebi navdušenega, čutil potrebo v sebi, da izrazi zvestost do presvitlega prestola in ljubezen do vzvišene osobe našega vladarja in vladarice. In to spričavalo in dokazovalo je tisoč in tisoč lučič, ki so se lesketale iz oken po vsem ljubljanskem mestu zvečer v sredo. Od hiše prvega bogatina doli do siromaka, ki prebiva v ubožnej sobici, — vse je bilo razsvitljeno, brez organizacije, prostovoljno.

Program za predvečer se je glasil, da bode šla mestna godba skozi mesto, potem se ustavila pred poslopjem deželnega predsednika. Predno je godba še tja prišla, bil je uže ves velik prostor na ulici in pred hišo popolnem natlačen z gledalci, tako, da so čitalniški pevci, ki so prišli tja ob $^1/_2$ 9 ure, komaj skozi prodrli in si izsilili toliko prostora, da so se vstopili v krog. Mestna godba in čitalniški pevski pomnoženi zbor, so se dogovorili tako, da bode mej posamnimi točkami petja svirala godba.

Mej tem pa je gledalcev še vedno več in več prihajalo na turjaški trg, ki je bil isto tako razsvitljen. Iz poslopja cesarskega namestnika, deželnega predsednika, pak so vihrale zastave: avstrijska državna, bavarska in óna cesarske hiše. Pri avstrijskej državnej zastavi visela sta dva traka naših slovenskih barv.

Mestna godba, ki je zdaj tudi dospela na turjaški trg, se vstopi v kólo pred poslopje deželnega predsednika in zaigra cesarsko himno. Razoglávi so jo nagneščeni ljudje poslušali. A potem, ko je godba ponehala igrati, zagrmelo je občinstvo tak „živio“, da so se skoraj tla tresla, potem pak je zapel slovenski čitalniški pevski zbor, okolo 70 mož močán, Ipavčevo „Pozdrav domovini“. Ta pesen uže sama na sebi lepa, dobi neizrekljivo veljave, če izvršuje ulogo za tenor-solo dober tenorist, ki zna svojemu petju dati živo barvo. In to ume naš g. Medén. Mej petjem je prihajalo vedno več gostov v deželnega predsednika dvorani k oknom, ki so vselej po dokončanem petju glasno ploskali in priznavali. Druga točka čitalničnega pevskega zbora je bila pesniška molitev; „Križari na moru“, kor velik in težak, a se je ipak precizno vršil. Zadnja točka je bila cesarska himna, katero so pevci razoglavi peli in tako tudi vsi drugi poslušali. Po dovršenem programu je prišel doli deželni predsednik g. vitez Kallina, in se zahvalil osobno čitalniškemu pevskemu vodji g. Vojtehu Valenti. Vse zbrano ljudstvo pak je gospoda deželnega predsednika pozdravilo z vikom: „Živio naš deželni predsednik, živio cesar, živio!“ in deželni predsednik, odhajajoč, je tudi sam odzdravil z „živio!“.

S tem je bil tudi program večeru dokončan, in ljudstvo se je razšlo, a ne spat, nego še ogledovat po mestu razsvitljavo. Krasno razsvitljena je bila hiša „pri belem volku“, kjer stanuje društvo dosluženih vojakov.

Končno mi je še omeniti, da nijsem v Ljubljani cel večer čul niti jednega „hoch“-klica, in tudi tačas ne, ko se je bil g. deželni predsednik pokazal. Vsak se je moral baš ob tej prilici zopet preveriti — da je Ljubljana kadar se ljudstvo ima pokazati, samo slovenska. — Filharmonično društvo nij pelo serenade.

Dne 24. aprila so zjutraj kanonski streli z grada naznanjali pražnji dan. Ob 10. je bila velika maša v stolnej cerkvi z zahvalno pesnijo. Ker je knezoškof na Dunaji, opravljal je njegovo službo stolni prošt Zupan z mnogoštevilno duhovensko asistenco. Cerkev je bila natlačeno polna oficijalnih zastopnikov vseh oblastnij, zastopov in društev. Godba je po mestu svirala. Nad čitalnico, deželno hišo, kazino in drugod so vihrale zastave, v sredi povsod cesarska.

Ljubljanska gimnazija je včeraj 24. t. m. na starem strelišči priredila dnevno svečanost cesarjeve petindvajsetletne poroke. Dva odličnejša dijaka sta deklamirala dnevi primerne deklamacije, jeden slovenski, drugi nemški. — Po slovesnosti je vodja gimnazije g. Smolej razdelil mej ubožnejše pa ob jednem boljše dijake 100 gld. v srebru iz dijaškega podpornega fonda.

Ljubljanska realka je bila priredila cerkveno slovesnost pri sv. Florjanu. G. Križnar, profesor verstva, je govoril dnevi in njegovemu pomenu primeren patrijotičen ogovor do mladine.

Prejšnji večer je bil profesor Senekovič na realkinej zvezdarni naredil električno solnce, ter ž njim razsvetlil „zvezdo“ in „narodni trg“.

Ljudske ali narodne šole v Ljubljani so priredile uže 23. aprila primerne svečanosti.

---

kajti Peter Kozler je bil osobito redoljubiv človek, ki je kakor bučela zbiral do svoje smrti vse, tudi najmanjše leteče liste in knjižice, tikajoče se slovenskega naroda. Mej rokopisi „Matici“ izročenimi nahajajo se tudi njegovi pripomočki, po katerih je delal svoj „Zemljevid“.

Leta 1867. bil je, kandidat narodne stranke, v kmetskih občinah kočevskega okraj nega glavarstva izvoljen v deželni zbor, kateremu je bil poslanec in deželnega glavarja namestnik do zadnjih volitev leta 1878. V zboru bil je vedno odločen narodnjak. O zadnjih volitvah nij hotel in tudi nij mogel prevzeti nobednega poslanstva, kajti, da-si širokopleč mož, jako krepke in precej velike postave, začel je pred tremi leti bolehati. Njegova pogibelj je bila, da, akoravno se mu je bolezen uže z obraza brala, vendar nij hotel verjeti, da je bolan. In še letošnjo zimo, ko ga je bolezen na jetrih uže na posteljo vrgla, nádejal se je vedno še, da, kadar pride pomlad, da mu bode možno preseliti se na svoje posestvo v solnčno Sežano, bode mu odleglo. Prišla je vesela pomlad sè svojim gorkim solncem in svojim lepim zelenjem, a vrlega moža nijsmo spremili v njegovo spreljubo vinorodno Sežano, nego v dolgih vrstah spremili smo ga k sv. Krštofu, ondi položili ga k poslednjemu počitku v hladno zemljo in gomilo pokrili z venci, spletenimi iz prvega cvetja pomladanskega! . . . .

V vsakdanjem življenji odlikoval se je Peter Kozler s tisto ljubeznjivostjo, prijaznostjo in priprostostjo, katera je lastna vsem plemenitim, modrim, izkušenim in v resnici omikanim možem. Prava slovanska gostoljubnost bila je jedna glavnih krepostij njegovega srca. Bodi mu mej Slovenci ohranjen hvaležen spomin.

Have pia anima!

V Ljubljani 22. malega travna 1879.

Fr. Levec.

V licejalnem poslopji je ravnatelj Praprotnik govoril učencem primeren govor. Deklamiralo se je slovenski in nemški. Ravno tako v II. mestnej šoli na Cojzovem grabnu.

Različna društva in oblastnije so se vče raj deželnemu predsedniku predstavila.

Domače stvari.

— (Pri deželnem predsedniku), g. vitezu Kallini, je bila zvečer 23. aprila jako sijajna svečana soareja ob istem času, ko so čitalniški pevci delali serenado. Povabljeni so bili vsi oficijalni krogi, višje uradništvo, vojaštvo, višje duhovenstvo, deželni in mestni zastopniki, in drugi. Gospod deželni predsednik in njegova gospá soproga sta po vabljene goste sprejemala z ljubeznjivostjo, ki je istinitemu plemstvu lastna.

— (Tržaškej deputaciji) je cesar pri sprejemu čestitke rekel, da upa, da z veselim zadostenjem sprejema voščila tržaškega mesta, pa da upa, da se bode Trst vrednega izkazal naslova najzvestejšega mesta, kateri naslov je dobil od cesarjevih prednikov, in da bode zdaj živeča generacija svoje prednike v zvestobi posnemala, a legalno zastopstvo tržaško, da bode vedno odkrito in moško potegovalo se za cesarja in državo.

— (Goriškej deželnej deputaciji) je cesar odgovoril, da z dopadajenjem sprejema poklon Goriške; ta se vredno pridružuje drugim izjavam udanosti in zvestobe, ki jih je izrazilo uže goriško ljudstvo in deželno zastopstvo pri vsakej slovesnej priliki.

— (Isterskej deputaciji) je cesar rekel: Zahvaljujem se za voščila, ki jih v imenu Istre meni in cesarici prinašate. Jaz sem prepričan o iskrenej udanosti in trajnej zvestobi vsega prebivalstva, katero zastopate.

— (Ljudsko veselico) napravijo tržaški okoličani in drugi Slovenci tržaškega mesta v proslavljenje srebrne poroke Njiju Veličanstev cesarja Franja Josipa I. in Elizabete cesarice, v nedeljo 27. aprila na velikem travniku pri Sv. Ivanu blizu ondotne cerkve. Spored je: 1. Godba. 2. Govor o pomenu slavnosti in poklon deputacije okoliških deklet Nj. ekscelenci gospodu namestniku. 3. Hribar. Kantata s cesarsko himno, pojó vsi zbori. 4. Jenko. Što čutiš, poje skedenjski zbor. 5. Hajdrih. Morje adrijansko, pojó vsi zbori. 6. Tovačovsky. Bože živi, poje proseški zbor. 7. Pelicon. Primorski stopaj, poje zbor sv. Križa. 8. Brič. Oj Banovci, pojó vsi zbori. 6. Hajdrih. Mladini, poje openski zbor. 10. Zajec. U boj, pojó vsi zbori. 11. Leban. Molitev, poje verdeljski zbor. 12. Godba. 13. Kocijančič. Narodni venec, poje zbor sv. Jarneja. 14. Jenko Naprej, pojó vsi zbori. 15. Godba. 16. Telovadno tekmovanje. 17. Narodni ples, 100 parov zbranih plesalcev in plesalk v narodnej obleki. Po dovršenih teh točkah prosta zabava, skupna večerja, umetalni ognji in razsvitljava z električno lučjo. Začetek točno ob 3 uri popoludne Ako bi bilo vreme slabo, deževno, prenese se veselica na prihodnjo nedeljo. Odbor za slavnost.

— (Katoliška družba rokodelskih pomočnikov) obhaja 25. obletnico cesarjeve poroke prihodnjo nedeljo sè slovesno sv. mašo ob 7. uri zjutraj v križanskej cerkvi.

— (Iz Istre) se piše v „Nov.“: „Kakor sem iz gotovega vira slišal, imele bi biti razpisane nove občinske volitve uže pretekli mesec. Toda na občinskih stolih sedijo večinoma poitalijančenci, mej katerimi so nekateri prav strastni italijanisimi, zagrizeni sovražniki Slovanstva, posebno v Istri. Ti so se zdaj spomnili, da 17. avgusta minolega leta zvečer, ko je vsa Istra z brezštevilnimi kresi za svojega cesarja proti „blaženej“ Italiji demonstrirala, nijso oni razsvetlili ne mestne hiše v Pazinu, ne svojih stanovanj. Spomnili so se, da so s tem svojim dejanjem žalili ljudstva lojalnost. Spomnili so se še, da je takrat ljudstvo očitno pokazalo, da za italijanisime ne mara! No, zdaj so pa občinske volitve tukaj! — Treba torej prejšnjo napako popraviti. Zato se zdaj pripravljajo in ugibijejo, kako bi slavili tudi oni cesarjev dan, da bi s tem občinske in podobčinske volilce na kak način prepričali, da so tudi oni — italijanisimi — cesarju zvesti, da tudi oni z ljudstvom „enako“ mislijo, in bi tako pri novih volitvah zopet na občinskih stolih obsedeli?! — Kaj ko bi vam, lahončiči, pa vendar le spodletelo? — Jesenski tabor v Dolini pri Trstu nij ostal brez vspeha.

— (Iz Ljubljane) beremo v „N. fr. Pr.“ in v starej „Presse“ od srede dva dopisa, oba strašno pretirana in neumna. Če bode kdo našo historijo pisal po poročilih nemških dunajskih listov iz Ljubljane, napisal bode žalostno gomilo neresnic, in sicer vedoma laganih stvarij. Mi le ne razumemo nesramnosti človeka dopisnika, ki ve, da se „N. fr. Pr.“ tudi v Ljubljani bere, da torej laž v njo nesena ne more tajna ostati, pa se vendar kolosalno zlaže v „N. fr. Pr.“, da je v III. razredu „mehr als zwei drittel (!!)“ tacih volilcev, ki so sami meščanje pa ne plačajo davka. Komu more taka drzna laž koristiti, komu škodovati? Mar mora res vsak dopis in Ljubljane biti le poln neresnic in lažnjivih zabavljanj na Slovence, da se sprejme v „N. Fr. Pr.“ in honorira? Žalostno.

Telegram „Slovenskemu Narodu“.

Iz Krškega 24. aprila. V denašnjej izvanrednej seji je krška občina gospoda deželnega predsednika vit. Kallino soglasno imenovala za svojega častnega uda.

Razne vesti.

* (Tatári se ne pusté krstiti.) Mej Tatári v Orsku na Ruskem se je raznesla vest, da je bode dala ruska vlada vse siloma krstiti. Močno jih je to vzburilo. Zbralo se jih je takoj nekaj tisočev, zgrabilo za orožje, in vse je drvilo pred stanovanje izpravnikovo (okrajnega glavarja.) Od njega so potem zahtevali, naj jim pokaže dotično vladno pismo, ki zaukazuje prekrščenje. Izpravnik jih je tolažil, da tacega pisma niti néma, da je vse zlagano, ali vse zastonj. Druhal je prodrla v uradno pisarno, umorila izpravnika in četiri uradnike, strgala vsa uradna pisma, uničila opravo, ter šla potem v druge carske urade, kjer se je isto ponavljalo. Župan je telegrafično prosil vojakov na pomoč, a predno so ti došli, je bil večjidel Orska uže razdejan, in po ulicah so ležali umorjeni carski uradniki.

* (Koliko drži jedna kubična milja?) Da bi predočil velikost zemlje, ki meri 2662 kubičnih milj, opisuje Bernstein jedno kubično miljo tako-le: Mislimo si velik zaboj, jedno miljo dolg, jedno širok in isto toliko visok, in poskusimo ta zaboj napolniti. Dénimo notri najprej Berlin, idimo potem v Potsdam in vrzimo v zaboj vse vasi, katere mej potom srečamo. Dnó zaboja še nij skrilo se. Na vrsto pride Pariz sè svojimi stolpi, cerkvámi in palačami, a tudi to še malo izda. Vzemimo tedaj na dnó zaboja še London, Peterburg in Dunaj, dnó je zdaj pokrito. Ali zaboj moramo tudi napolniti; vzemimo tedaj notri vsa večja in manjša mesta, vasi, trdnjave, sploh vse kar je človeška roka stvorila v Evropi, ter vse ladije morja, — ali to še nič ne pomaga. Notri moramo vreči še vse egiptovske piramide, železnice in tovarne ameriške in vse, kar se je sicer naredilo v Aziji, Afriki, Avstraliji in Ameriki, — ali za Boga! naš zaboj je še na pol prazen. Zdaj moramo vse te reči v zaboju malo pretresti, da se zravnajo, in poskusimo zaboj napolniti z ljudmi. Zložimo je notri kakor slamke. V jedno vrsto jih gre 12.000, 4000 vrst napravi jedno sklad sè 48,000.000 ljudij, — tedaj prostor baš za severne Amerikane. Mej vsako sklad pak položimo še 30 črevljev na debelo slame in listja; v to bi pa porabili vso slamo in vse listje celega svetá. Na Amerikane posteljimo 3,000.000 Avstralijcev in 45,000.000 Azijcev, — druga sklad. Preostaje še 800,000.000 Azijcev. V zaboj položimo tedaj še vse ostalo človečanstvo; skupaj napravimo okolo 30 skladij, in v te gré vse človestvo, — 1.400,000.000 ljudij! Zaboj je zdaj v polovico napolnen, in da bi ga napolnili do vrha, potrebovali bi še 15krat toliko ljudij. Kaj nam je storiti? Živali nam še ostanejo, — a vrzimo vse notri, zaboj ipak še nij póln. In vse to je jedna sama kubična milja, katerih ima zemlja 2662!

Tujci.

24. aprila:

Pri Slonu: Kohn iz Dunaja. — Brus iz Bukarešta. — Mendl iz Dunaja. — Sever iz Novega mesta. — Nicolič iz Kočevja.

Pri Maliču: Springer iz Dunaja. — Kräftner iz Gradca.

Dunajska borza 24. aprila.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	65	gld.	35	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	65	„	85	„
Zlata renta	77	„	40	„
1860 drž. posojilo	119	„	25	„
Akcije národne banke	805	„	—	„
Kreditne akcije	246	„	70	„
London	117	„	30	„
Srebro	—	„	—	„
Napol.	9	„	34½	„
C. kr. cekini	5	„	54½	„
Državne marke	57	„	55	„

Circus Sidoli

na cesarja Josipovem trgu. (175)

V petek 25. t. m. ob ½8. zvečer:

velika predstava.

Prvikrat:

Pasterka, fantastična pantomima od Perraulta, z vso novo opravo, ki jo izvršuje 90 otrok. Vse natančneje na plakatih.

Objava.

Veliko trgovstvo z vinom in lesom,

ki je bilo doslej pod firmo:

„Bratje Arko v Zagrebu“,

se je razpustilo, ter se bode od denes naprej nadaljevalo pod imenom:

Mihael Arko.

Naročbe se natančno izvršujejo.

Sè odličnim spoštovanjem

(165—3) ***Mihael Arko.***

Solide Firmen als Vertreter erwünscht.

(195—225)

Izdatelj in urednik Josip Jurčič.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.